

09 / 2026

N° 55

RANNY KULTURY

wrzesień

ISSN 2720-2259

Wyjęci nie z tego świata

Premiera nowego spektaklu MUMIO

TYCHY✓DOBRE MIEJSCE

70 lat miasta
TYCHY

weź mnie ze sobą!

BEZPŁATNY tyski miesięcznik kulturalny

Słowem wstępu

Może trochę za szybko minęły wakacje, może przedwcześnie żółkną liście na spragnionych wody drzewach, ale nic na to nie poradzimy. Mamy wrzesień. Czas do szkoły, ale nie tylko. Czas też wrócić do teatrów, galerii i sal koncertowych. Ruszamy z nowym sezonem artystycznym.

Teatr Mały zainauguruje ten nowy sezon w ramach 16. Nocy Teatrów GZM. Dla publiczności przygotował prawdziwy rarytas, spektakl *Nie spodziewany powrót*, w którym wystąpią Daniel Olbrychski i Kamil Kula. Po przedstawieniu odbędzie się spotkanie z Danielem Olbrychskim. Motywem przewodnim, wokół którego będzie budowany repertuar nowego sezonu, jest męskość, jej rozumienie, przeżywanie, współczesne wyzwania i konteksty. Po poprzednim sezonie, w którym w centrum uwagi była kobiecość, czas na podjęcie i tego tematu.

Cykl AUKSO MODERN otworzy koncert AUKSO x *Smolik/ Kev Fox*, podczas którego usłyszymy największe przeboje Depeche Mode. Tego po prostu nie wypada przegapić, jeśli urodziliście się w latach 70., a jeśli w innej dekadzie – też polecam. Znakomicie zapowiadają się wrześniowe spotkania w ramach *Tur Kultury*. Mediatekę odwiedzą Michał Rusinek, Bartłomiej Topa i Ewa Ziętek. Warto też sobie powakacyjnie przypomnieć o wystawie *Opowiedz mi miasto* i zdążyć na ostatnie (to już 5 września) oprowadzanie po ekspozycji przygotowanej z okazji siedemdziesięcioletnia przyznania Tychom pełnych praw miejskich. W pierwszy tydzień września przestrzeń miasta ubarwi nam także Tyski Festiwal Teatrów Niezależnych Andromedon. A kiedy wrzesień na dobre rozgości się w naszym kulturalnym kalendarzu, 18 września podczas Tyskiej Gali Kultury poznamy laureatów Nagród Prezydenta Miasta Tychy w dziedzinie kultury – sylwetki nagrodzonych przedstawimy w kolejnym numerze. Tak więc nie płaczmy za odchodzącym latem, szykujmy się na jesień ze wszystkimi jej barwami.

Sylvia Witman

Wydawca: Miejskie Centrum Kultury w Tychach, ul. Bohaterów Warszawy 26, 43-100 Tychy, tel. 32 438 20 61, e-mail: redakcja@mck.tychy.pl **Redaktor naczelna:** Sylvia Witman, e-mail: ramykultury@kultura.tychy.pl **Zespół:** Daria Gawrońska, Agnieszka Lakner, Małgorzata Król, Anna Mrówczyńska, Justyna Stolfik-Binda, Wojciech Wiczorek **Korekta:** Agnieszka Tabor **Layout:** Aleksandra Krupa i Bartek Witański Blank Studio, Marcin Kasperek KlarStudio **Skład i łamanie:** Marcin Kasperek KlarStudio **Druk:** Drukarnia AAPrint, Mikołów **Nakład:** 3000 egz. **Foto na okładce:** Agnieszka Seidel-Kożuch

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu
Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego

**MIEJSKIE CENTRUM
KULTURY W TYCHACH**
ul. Bohaterów Warszawy 26
43-100 Tychy
32 438 20 61
kultura.tychy.pl

**AUKSO –
ORKIESTRA KAMERALNA
MIASTA TYCHY**
Al. marsz. J. Piłsudskiego 16
43-100 Tychy
32 479 19 50
aukso.pl

**MUZEUM MIEJSKIE
W TYCHACH**
Pl. Wolności 1
43-100 Tychy
32 327 18 20
muzeum.tychy.pl

TEATR MAŁY W TYCHACH
ul. ks. kard. A. Hłonda 1
43-100 Tychy
32 227 20 67
teatrmaly.tychy.pl

**MIEJSKA BIBLIOTEKA
PUBLICZNA W TYCHACH**
Al. marsz. J. Piłsudskiego 16
43-100 Tychy
32 227 04 54
mbp.tychy.pl

Andromedon 12. edycja

NIE PRZEGAP

Dwunasty rok z rzędu teatry uliczny i alternatywny będą obecne w Tychach za sprawą Festiwalu Teatrów Niezależnych Andromedon. Wszystko wydarzy się w dniach 3–6 września.

W programie Andromedonu znajdziemy zarówno propozycje skierowane do publiczności bez ograniczeń wiekowych, jak i pokazy przeznaczone wyłącznie dla dorosłego widza. Pierwszego dnia festiwalu artystka Marta Andrzejczyk zaprosi do Gemini Park na spektakl muzyczny *Opowieści z szafy*. W Galerii Na Wolności zaplanowano tego dnia dwa wydarzenia poświęcone walce aktora Mateusza Kowalskiego z chorobą Parkinsona: wystawę fotograficzną *Drżenie* autorstwa Wojciecha Klimali oraz solowy spektakl taneczny Kowalskiego *Fade into Silence*. W piątek Teatr HoM zaprosi do Gemini Park na *Lekcję pantomimy*. Z kolei w Galerii Na Wolności artysta Pjoter przedstawi swojego *Kawalera* – improwizowane, pełne kontrolowanego chaosu i interakcji z widownią studium samotnego mężczyzny polującego na miłość (spektakl dla widzów powyżej 15 lat). Ostatnią propozycją tego dnia będzie koncert *Z lasu* duetu Ewa Wolf & Michał Sosna.

Sobota to zabawny spektakl familijny w Gemini Park *Nie zbroja czyni rycerza* w wykonaniu Teatru Form Wielu. Będą też *Cyrkolekcje Pana Pedrro* na Placu Baczyńskiego. Wieczorem Andromedon przeniesie się do Teatru Małego na spektakl *Romeo* w reżyserii Artiego Grabowskiego, natomiast na teatralnym dziedzińcu Teatr Delikates zaprezentuje plastyczny spektakl ruchu *Baśń Rzeki*. Finałowy dzień Andromedonu, czyli niedzielę rozpoczniemy także z Teatrem Delikates, który na Placu Baczyńskiego zaprezentuje *Przygody Wieśka i Cześka*. Następnie wysłuchamy plenerowego koncertu Mariusza Goli – gitarzysty, buskera i kompozytora, łączącego energię flamenco z folkową duszą. Starsza publiczność będzie mogła tego dnia obejrzeć w Teatrze Małym spektakl *White Dragon* formacji Suka Off, tymczasem na Placu Baczyńskiego Teatr Pantomimy Mimo zaprezentuje pełną humoru opowieść *Komedianci*. Tradycją festiwalu Andromedon jest to, że kończy go spektakl tyskiego Teatru HoM. Tym razem będzie to *Alicja w Krainie Czarów*, plenerowa, mroczna odsłona znanej baśni – intrygująca opowieść o pięknych marzeniach i trudnych powrotach do rzeczywistości.

SW

Festiwal Teatrów Niezależnych Andromedon jest organizowany przy udziale środków Miasta Tychy w ramach programu dotacji Tyskie Inicjatywy Kulturalne 2026.

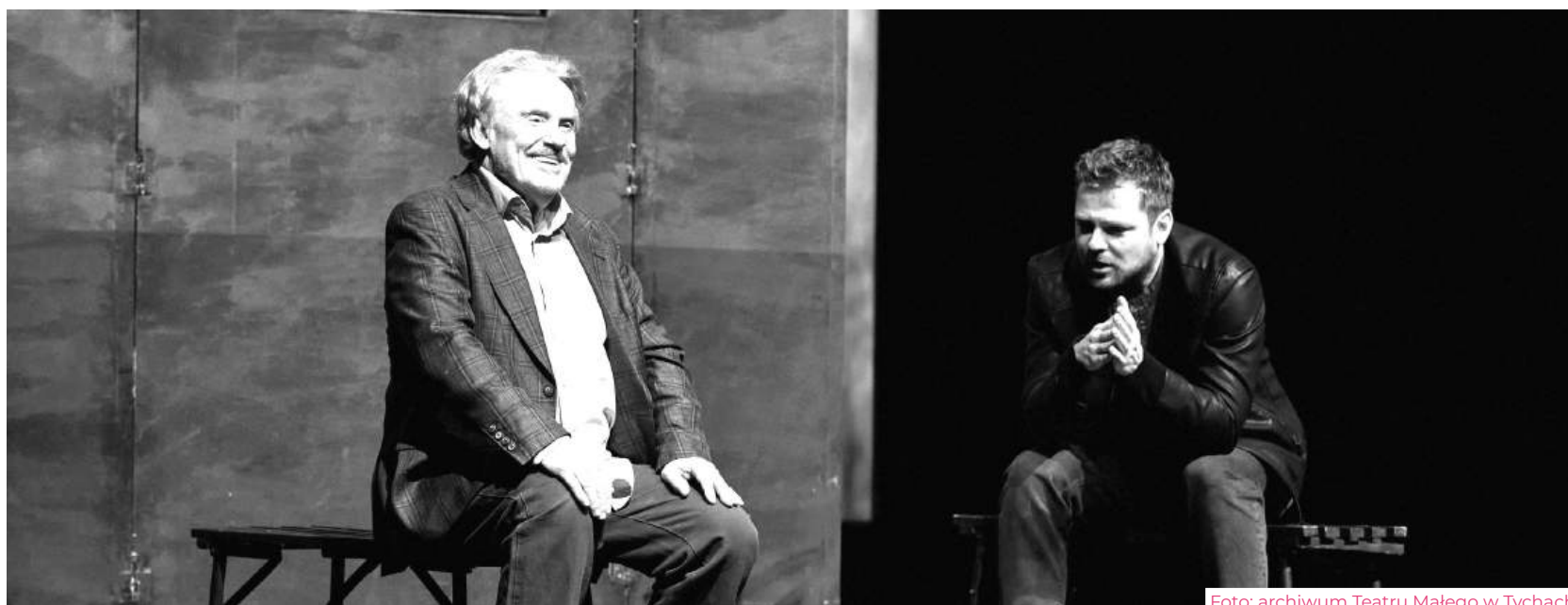

Foto: archiwum Teatru Małego w Tychach

Noc Teatrów z *Niespodziewanym* powrotem

POLECAMY

12 września Teatr Mały zainauguruje nowy sezon artystyczny w ramach 16. Nocy Teatrów Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.

Na scenie zaprezentowany zostanie spektakl *Niespodziewany powrót*, w którym wystąpią Daniel Olbrychski i Kamil Kula. Bezpośrednio po przedstawieniu odbędzie się spotkanie z Danielem Olbrychskim, rozpoczynające nowy cykl *Rozmowy przy otwartej kurtynie*. Poprowadzi je dyrektor Teatru Małego Paweł Drzewiecki.

Noc Teatrów GZM odbędzie się już po raz szesnasty. Tego dnia teatry działające w miastach Metropolii przygotują specjalny program obejmujący spektakle, warsztaty, spotkania z artystami oraz zwiedzanie miejsc, do których publiczność na co dzień nie ma dostępu. Wydarzenie od lat cieszy się dużym zainteresowaniem widzów, którzy w ciągu jednego wieczoru mogą wybierać spośród propozycji kilkunastu scen regionu. Dla Teatru Małego tegoroczna Noc będzie jednocześnie inauguracją sezonu 2026/2027.

Po sezonie poświęconym różnym obliczom kobiecości tymi teatr kieruje uwagę ku męskości – jej współczesnym wyzwaniom, przemianom i sposobom przeżywania. *Niespodziewany powrót* otwiera ten program opowieścią o dwóch mężczyznach, których łączy bliskość, ale dzielą niewypowiedziane pretensje i trudna przeszłość.

Sztuka Serge'a Kribusa rozpoczyna się od niespodziewanego powrotu ojca. Jego pojawienie się przywołuje dawne konflikty oraz pytania, których obaj bohaterowie wcześniej nie potrafili sobie zadać. Ojciec jest znanym aktorem przygotowującym się do zagrania roli króla Leara, syn natomiast znajduje się w trudnym momencie życia. Próbuje uporządkować swoje sprawy i zrozumieć człowieka, z którym łączy go skomplikowana relacja.

Przywołanie tragedii Szekspira nie jest przypadkowe. Historia Leara, starożytnego króla mierzącego się z rozpadem rodzinnych więzi, zaczyna przenikać do życia bohatera. Wielka teatralna rola spotyka się tu z prywatnym doświadczeniem ojca, który sam musi przyjrzeć się relacji z własnym dzieckiem. Poważne rozmowy przeplatają się jednak z humorem wynikającym z różnic charakterów, wieku i sposobu patrzenia na świat. *Niespodziewany powrót* jest rodzinnym komediodramatem, w którym to, co dla bohaterów bolesne, z perspektywy widowni może okazać się również zabawne.

Różnicę wieku i doświadczeń bohaterów podkreśla sam aktorski duet. Daniel Olbrychski ma w swoim dorobku wiele znaczących ról polskiego kina i teatru, w tym również bohaterów dramatów Szekspira. Kamil Kula należy do młodszych pokoleń aktorów znanych zarówno ze sceny, jak i produkcji filmowych oraz telewizyjnych.

Bezpośrednio po spektaklu Daniel Olbrychski będzie gościem pierwszego spotkania w ramach nowego cyklu *Rozmowy przy otwartej kurtynie*. Poprowadzi je dyrektor Teatru Małego Paweł Drzewiecki. Zapewne padną pytania o *Niespodziewany powrót*, rolę ojca oraz obecny w przedstawieniu motyw króla Leara – także w kontekście nadchodzącej, szekspirowskiej edycji LOGOS FEST XIII Tyskiego Festiwalu Słowa. Z pewnością nie zabraknie też wątków związanych z wieloletnią pracą aktora w teatrze i filmie oraz różnymi obrazami męskości, które tworzył w swoich rolach. Do udziału w spotkaniu zaproszeni są wszyscy widzowie spektaklu.

Niespodziewany powrót rozpocznie w Teatrze Małym sezon poświęcony męskości. Jego pierwsza opowieść prowadzi od szekspirowskiego króla do ojca, który próbuje odnaleźć drogę do syna. Kolejne spektakle zapewne pokażą, dokąd jeszcze może zaprowadzić rozmowa o tym, co dzisiaj znaczy być mężczyzną.

Marcin Stachoń

Czarno-białe z odcieniami szarości

ROZMOWY W RAMACH KULTURY

Z Jadwigą Basińską, Dariuszem Basińskimi oraz Jackiem Borusińskim z Mumio rozmawia Marcin Stachoń.

W rzeczywistości pełnej intensywnych kolorów Mumio wybiera czerń, biel, ale nie unika odcieni szarości. 19 września w Teatrze Małym w Tychach odbędzie się premiera *MUMIO czarno-białe*.

Dzień wcześniej spektakl zostanie zaprezentowany podczas Gali Kultury, w trakcie której wręczone zostaną Nagrody Prezydenta Miasta Tychy w dziedzinie kultury. Później *MUMIO czarno-białe* wyruszy do Warszawy, Krakowa, Wrocławia, Szczecina i Poznania. Jadwiga Basińska, Dariusz Basiński i Jacek Borusiński opowiadają o spotkaniu ze światem telewizji lat 60. i 70., wrażliwości, której nie chcą pozwolić umrzeć, oraz publiczności, która za każdym razem współtworzy ich teatr.

Kilkanaście lat temu po raz pierwszy zobaczyłem Was w Teatrze Korez. Przez pierwszych dziesięć minut szukałem klucza do Waszej formy. Dopiero kiedy zrozumiałem jej język, wpadłem w fotel – i od tej chwili śmiech mieszał się już tylko z zachwytem. Czy publiczność nadal musi uczyć się Waszego sposobu opowiadania?

Jacek Borusiński: Dzisiaj na widowni zawsze jest spora grupa osób, które już nas znają i wiedzą, na co przyszyły. Na początku bywało inaczej – publiczność potrzebowała trochę czasu, żeby oswoić się z naszym językiem i wejść w ten świat. Nadal jednak zdarza się, że ktoś zarykuje się ze śmiechu, a siedząca obok osoba patrzy i nie rozumie dlaczego. Kiedyś na widowni siedziały trzy siostry: dwie płakały ze śmiechu, trzecia nie potrafiła tego zrozumieć. To samo wychowanie, wspólne korzenie i rodzinne opowieści, a jednak wrażliwość każdej z nich pobiegła zupełnie inną drogą.

Dariusz Basiński: I chyba właśnie to jest ciekawe. Poczucie humoru nie musi się układać według podziałów, które znamy z życia społecznego czy polityki. Pamiętam rozmowę na naszym Facebooku: w komentarzach żartowali ze sobą wojująca feministka i katolicki ksiądz. Jeśli Mumio ma jakąś misję, to może właśnie taką – łączyć ludzi, którzy w innych okolicznościach nie do końca umieliby znaleźć wspólny mianownik.

MUMIO czarno-białe powstaje w Teatrze Małym i tutaj będzie miało premierę. Czy Tychy pozostawiły w nim jakiś ślad?

Dariusz: Od lat mieszkamy z Jadzią w Tychach, dlatego cieszę się, że właśnie w Teatrze Małym znaleźliśmy miejsce, w którym czujemy się naprawdę u siebie.

Jadwiga Basińska: Tychy odbijają się w tym spektaklu wewnątrznie. Od trzeciego roku życia mieszkam w tym mieście. Kiedy myślę o latach 70., widzę siebie siedzącą w dużym pokoju na Osiedlu K i patrzącą w ekran, na którym pojawia się Kabaret Starszych Panów. To są moje wspomnienia, wyobrażenia i wszystko, co przez lata zdążyłam przez siebie przefiltrować. Jest w tym również moje marzenie o teatrze i występowaniu. Myślałam nawet, żeby w jednej z piosenek pojawiła się tyska fontanna

z niedźwiadkami. Uwielbiałam je, bawiłam się z nimi, właściwie się z nimi przyjaźniłam.

W spektaklu powracacie do dzieciństwa, czarno-białej telewizji i „smaków przeszłości”. Co właściwie chcecie przywołać z tamtego świata?

Jacek: Oglądałem *Wojnę domową* i myślałem, jak bardzo chciałbym zagrać z Kazimierzem Rudzkim albo Ireną Kwiatkowską. Dzieli nas czas, nie mogliśmy spotkać się na jednej scenie, ale w tym spektaklu próbujemy wejść w tamtą „wodę”, symbolicznie minąć się z nimi gdzieś po drodze. To jest nasz hołd. Jeżeli jakaś postać skojarzy się widzowi z *Rejsem*, nie będzie to parodia ani pastisz, lecz podskórne czucie ludzi z tamtej rzeczywistości.

Dariusz: Nie interesują nas łatwe karykatury współczesnych typów. Bardziej pociągają nas ludzie trochę życiowo nieporadni, naznaczeni słabością – ofiary losu, nieszczęśnicy, dziwacy. W świecie Kabaretu Starszych Panów właściwie nie było ludzi sukcesu w dzisiejszym rozumieniu. Nawet amant pozostawał w jakiś sposób śmieszny, niedoskonały. Właśnie to jest dla nas ciekawe. Nie po to, żeby tych bohaterów wyśmiewać, ale żeby z nimi współ-czuć – czuć wspólnie.

Jadwiga: Magda Umer opowiadała nam, że Jeremi Przybora mówił o nas, iż jesteśmy jakby wyjęci z jego świata. Barbara Krafftówna, Irena Kwiatkowska czy Alina Janowska bardzo mocno ukształtowały moją wrażliwość. Czuję, że artystycznie wyrastam z tej samej tradycji.

Po tylu latach wspólnej pracy i ogromnym doświadczeniu scenicznym można już wejść na scenę na autopilocie?

Jacek: Absolutnie nie. Nie próbujemy przeskakiwać samych siebie – za każdym razem szukamy tego, co nas cieszy i interesuje, i na nowo próbujemy dokopać się do odpowiedniego stanu ducha. Oczywiście każda kolejna rzecz bywa porównywana z wcześniejszymi. Pojawia się więc niepewność, czy w nowym spektaklu znajdzie się coś, co okaże się dla widzów równie ważne i spotka się z ich uznaniem. Nie ma na to żadnej gwarancji. To nie fabryka, w której ustawia się grubość na dwa centymetry, uruchamia prasę i jedzie. Za każdym razem zaczynamy właściwie od nowa.

Jadwiga: Nie chcę wracać do dawnych postaci. Jestem starsza, inna i szukam nowych obszarów. Lata 60. i 70. otwierają przede mną przestrzeń, w której wcześniej się nie poruszałam. Pomaga mi również doświadczenie pracy z Magdą Umer. Kiedy po raz pierwszy zaprosiła nas do stworzenia *Przybory na 102*, odmówiliśmy, bo byliśmy młodzi i pełni lęku. Dziesięć lat później poczuliśmy, że jesteśmy gotowi. Zrozumieliśmy, że nie musimy niczego przeskakiwać ani udowadniać, że jesteśmy lepsi – mamy przepuścić materiał przez własną wrażliwość. Nie muszę zaskakiwać za wszelką cenę. Ważne, żeby to było prawdziwe.

Jacek: Aktor może mieć za sobą wiele spektakli czy filmów, ale przy każdym kolejnym znów staje przed czystą kartką. Nigdy nie wie, czy tym razem się uda. Za każdym razem zaczyna właściwie od nowa.

Jak właściwie rodzi się u Was nowy materiał – od czego zaczynacie i jak łączycie swoje pomysły?

Dariusz: Mam skłonność do odkładania rzeczy na później i bardzo lubię improwizację. Ma ona również wygodną stronę: pozwala dłużej nie zamykać tekstu i odsunąć moment, w którym trzeba się go nauczyć. Jacek i Jadzia częściej przychodzą z gotowym numerem. Ja mniej ufam własnej ocenie materiału, dlatego jestem chyba najbardziej otwarty na uwagi. Improwizacja jest jednak skokiem w przepaść. Nie ma reakcji, człowiek tonie, próbuje się ratować i nie wie, jak scenę zakończyć. To daje wielką energię, ale potrafi też niepotrzebnie przedłużyć spektakl. Przy *MUMIO czarno-białym* chciałbym więcej rzeczy ułożyć. Jeżeli jednak na scenie uderzy we mnie piorun pomysłu, nie zmarnuję go.

Foto: Agnieszka Seidel-Kożuch

Jacek: Czasem zazdroszczę Darkowi, bo dzięki jego metodzie tysięczne przedstawienie może wyglądać jak premiera. Nie chciałbym pracować tak jak on, bo to nie moja natura, ale widzę, że jego metoda pozostaje niezwykle żywa.

Jadwiga: Nasze postacie z różnych, granych od lat spektakli też żyją. Kiedy jedna zaczyna tracić świeżość, inna nagle ma wzlot. Po samej premierze potrzebujemy kilku albo kilkunastu spotkań z widownią, żeby spektakl stał się całym właściwym „ciastem”, żeby wszystkie składniki zdążyły się przegryźć. Publiczność jest w tym procesie swego rodzaju akuszerem.

Mówicie o świecie sprzed lat po to, żeby komentować teraźniejszość?

Dariusz: Nie interesuje nas bieżący komentarz, protest czy publicystyka. To nie znaczy, że uciekamy od rzeczywistości. Można opowiedzieć historię Nikifora, która nie mówi wprost o „tu i teraz”, a będzie głębsza od aktualnego manifestu. Jesteśmy zaskoczeni ilością i często słabą jakością rozrywki. Nie niesiemy misji na sztandarach, ale marzymy, żeby wyłuskiwać ludzi o podobnej wrażliwości – także z nowego pokolenia. Rodzice przychodzą z dziećmi i mówią: „Zobaczcie, coś takiego istnieje”. Chcielibyśmy, żeby ta wrażliwość nie umarła.

„Czarno-białe” brzmi jak mocna opozycja. W słynnym „tak – tak, nie – nie” pobrzmiewa wezwanie do prostoty i jasności. Czy w tytule mieści się podobna tęsknota za prawdą w świecie pełnym relatywizmu?

Jacek: Nie wyszliśmy od takiej interpretacji. Punktem wyjścia był po prostu świat bez kolorów – czarno-biała telewizja. Jednak tytuł, podobnie jak spektakl, w pewnym momencie oddaje się widzom i wtedy zaczynają powstawać nowe znaczenia. W świecie czarno-białym mieści się przecież cała paleta szarości, bo nikt z nas nie jest wyłącznie czarny albo biały. Każdy ma w sobie miejsca ciemniejsze i jaśniejsze – tak naprawdę wszyscy składamy się z różnych odcieni szarości.

Swoje spektakle tworzycie i reżyserujecie sami. Czy kiedykolwiek myśleliście o zaproszeniu reżysera spoza zespołu, kogoś, kto spojrzałby na Mumio z innej perspektywy?

Dariusz: Podczas pracy nad reklamami poznaliśmy Iwo Zaniewskiego i od razu znaleźliśmy wspólny język. Pracowało nam się znakomicie, bo mieliśmy podobną wrażliwość, wycucie komizmu. Nie traktowaliśmy reklamy jako artystycznego kompromisu – zachowaliśmy w niej własny język. Sztuka nie zależy przecież od szufladki: opera może być artystycznie nieudana, a reklama – dziełem. Iwo bardzo wysoko ocenił nasz spektakl, ale chyba wszyscy czuliśmy, że wejście z zewnątrz w świat Mumio byłoby niezwykle trudne. Przy innych projektach chętnie poddajemy się reżyserii, natomiast ten świat musimy za każdym razem otworzyć sami.

Jak zatem zaprosilibyście czytelników „Ram Kultury” na spektakl MUMIO czarno-białe?

Jacek: Jeżeli bliski jest wam świat lat 60. i 70., klimat Kabaretu Starszych Panów i *Wojny domowej*, a może po prostu chcecie poznać naszą wrażliwość – przyjdźcie.

Dariusz: W rzeczywistości pełnej intensywnych kolorów czarno-szaro-biały świat może być prawdziwą odskocznią i oddechem.

Jadwiga: A jeśli ktoś pamięta mnie jako małą dziewczynkę chodzącą po Tybach, może przyjść i zobaczyć, co z tej dziewczynki wyrosło – i jak sobie dzisiaj radzi na scenie (śmiech).

Bardzo dziękuję za rozmowę i do zobaczenia na premierze.

Marcin Stachoń

Foto: Ireneusz Kaźmierczak

Ten pierwszy...

KULTURA W DOBRYM MIEJSCU OD 75 LAT

Już tylko tygodnie dzielą nas od podwójnego jubileuszu Śląskiej Jesieni Gitarowej. W październiku odbędzie się 20. edycja festiwalu, miną także cztery dekady od tego pierwszego, który odbył się w 1986 roku.

Czterdzieści lat temu, dokładnie 2 października 1986 roku, ziściło się marzenie mieszkającego w Tychach, przy ówczesnej ul. Engelsa, kompozytora, gitarzysty, ale przede wszystkim pedagoga katowickiej Akademii Muzycznej, Jana Edmunda Jurkowskiego. Jeżdżąc po Europie i biorąc udział w wielu festiwalach, doszedł do wniosku, że nie ma przecież reguły nakazującej organizowania tego typu przedsięwzięć wyłącznie w metropoliach czy największych miastach. Skoro udało się w kilkudziesięciotysięcznym greckim Volos, czy liczącym jeszcze mniej mieszkańców Esztergom na Węgrzech, to dlaczego ma się nie udać w Tychach?!

Jurkowski zaraził ideą tyski Urząd Miasta, a konkretnie szefa Wydziału Kultury i Sztuki Jana Kulbickiego, rodzimą uczelnię i szefostwo kultury w województwie, co doprowadziło do tego, że wspomnianego 2 października (nietypowo, bo w czwartek) można było ze sceny Teatru Małego wygłosić formułkę: „Międzynarodowy Festiwal Gitarowy Śląska Jesień Gitarowa uważam za otwarty”.

Pamiętajmy, że rzecz dzieje się w schyłkowym okresie PRL-u, a więc w czasie, gdy wszystko – także środki na organizację takiej imprezy

– trudno było zdobyć, a na zaproszenie artystów zza tzw. żelaznej kurtyny, czyli krajów zachodnich, mogli sobie pozwolić tylko nieliczni. Tychy miały jednak Jurkowskiego i jego „znajomości” w środowiskach gitarowych na całym świecie. Jako że był osobą lubianą i nadzwyczaj kontaktową, nie miał większego problemu z przekonaniem gwiazd europejskiej i światowej gitary, by wystąpiły na jego festiwalu i to częstokroć za honoraria kilkakrotnie niższe od tych, które płacić musieli inni. Robili to po prostu „dla Edmunda” i trochę z ciekawości, jak też uda się zorganizować międzynarodową imprezę w stosunkowo niewielkich Tychach.

Udało się i na scenie Teatru Małego zagrali podczas pierwszej edycji, oprócz także znakomitych gitarzystów polskich i tych z zaprzyjaźnionej NRD, Czechosłowacji, Kuby czy Węgier, także wirtuozi z Austrii, Meksyku, Grecji, a nawet Stanów Zjednoczonych. Podobno Gregory Newton był pierwszym w historii amerykańskim gitarzystą klasycznym, który wystąpił w Polsce. W drugiej edycji do listy państw, z których artyści pojawili się w Tychach, dołączyły: Argentyna, Brazylia, Szwajcaria i RFN. A potem już poszło...

Pisząc o tym pierwszym święcie gitary w Tychach, warto wspomnieć, że rówieśnikiem ŚJG jest Hotel Tychy, który został oddany do użytku niemal na sam festiwal, a przesłuchania konkursu dla młodych gitarzystów odbywały się w Domu Kultury Górnik na Osiedlu A (w obecnej szkole muzycznej rezydował wtedy jeszcze Komitet Miejski PZPR), a uczestnicy imprezy – także te największe światowe gwiazdy – na posiłki jeździli do... zakładowej stołówki FSM na Osiedlu H.

Dla miasta i dla Tyszan ta pierwsza Śląska Jesień Gitarowa była wydarzeniem wielkiego kalibru, widownia Teatru Małego notowała nadkomplety, a koncerty kończyły się wielokrotnym bisowaniem. Z takimi wrażeniami goście festiwalu wracali do domu i często później pojawiali się na festiwalu. I tak przez czterdzieści lat...

Wojciech Wieczorek

Foto: Bartosz Hadryś

75 obrazów na 75-lecie miasta

POLECAMY

We wrześniu Miejska Galeria Sztuki OBOK zaprosi na zbiorową wystawę tyskiego środowiska artystycznego. Pokazanych zostanie 75 obrazów, a okazją do zaprezentowania tego zbioru jest oczywiście siedemdziesięciopięciolecie Miasta Tychy świętowane przez cały rok 2026.

„To już druga zbiorowa wystawa tyskiego środowiska w ostatnim czasie – mówi Wojciech Łuka, kurator Miejskiej Galerii Sztuki OBOK. – Pierwszą zorganizowaliśmy w 2024 roku w związku z trzydziestolecie galerii. Obecna ma oczywiście związek z siedemdziesięciopięcioleciem miasta, a zbiór, który prezentujemy, jest bardzo różnorodny pod względem form, tematów i technik. Mamy bardzo tradycyjne obiekty, jak drzeworyty, linoryty, klasyczne malarstwo, rzeźba, ale są też fotografie, a także cyfrowe transformacje zdjęć”.

Wojciech Łuka zwraca uwagę na sylwetki i życiorysy autorów, to także bardzo różnorodna grupa. „Najstarszy twórca to dziewięćdziesięcioletni Franciszek Wyleżuch, który od bardzo dawna nie wystawiał swoich prac, a tym razem zdecydował się na to. Z drugiej strony mamy dwudziestopięcioletnią autorkę, pokazującą swoje prace po raz pierwszy po ukończeniu Akademii Sztuk Pięknych. Mamy prace dwóch obcokrajowców, którzy od jakiegoś czasu są związani z Tychami: Orlando Nieto Mediny z Kolumbii i Samvela Paremuzyana z Armenii. Kolejna ciekawa osoba to Kamil Łabanowicz, który nie mieszka już w Tychach, ale stąd pochodzi, a obecnie kieruje zespołem projektującym najnowsze modele marki Audi – on pokaże na wystawie swoje rysunki. Są więc artyści, którzy stąd pochodzą, ale już tu nie mieszkają. Są tacy, którzy pochodzą z daleka, ale związali się z Tychami. Są też oczywiście twórcy związani z miastem przez całe swoje życie. Zdecydowaliśmy się przyjąć maksymalnie

szerokie rozumienie tyskiego środowiska twórczego i włączyć do niego tych artystów, których losy w jakikolwiek sposób spłotyły się z Tychami, czy to zawodowo czy życiowo. Inaczej te kryteria byłyby bardzo trudne do sprecyzowania – mówi kurator galerii. – Ważne jest to, że czują się z miastem związani, utożsamiają się z nim i tu wracają”.

Co ważne, każdy z artystów sam zdecydował o tym, jaką pracę chce pokazać. „Mamy więc swoistą wizytówkę każdego z twórców – mówi Wojciech Łuka. – To sprawia, że powstał bardzo interesujący zbiór”.

Analizując biogramy artystów (będą dostępne w katalogu wystawy), możemy też zadać sobie pytanie, kim jest współczesny artysta. „Wśród twórców są osoby na co dzień zajmujące się psychologią, są przedsiębiorcy, właściciele i pracownicy agencji reklamowych i projektowych, nauczyciele (od szkół podstawowych po uczelnie wyższe), pedagodzy, pracownicy instytucji kultury. Mamy też artystów, którzy są już na emeryturze, albo osoby zajmujące się aktualnie domem i wychowywaniem dzieci. Są oczywiście i tacy, którzy starają się żyć tylko z twórczości artystycznej, ale jest ich niewielu. Tak więc to bardzo ciekawy temat do analizy: kim jest dzisiaj twórca? Ta wystawa jest po części także o tym” – dodaje Wojciech Łuka.

Wystawa stwarza wiele okazji do interpretacji tematu roli sztuki w życiu miasta i jego mieszkańców. Warto zwrócić uwagę, że niektórzy z twórców są starsi niż ten jubileusz i wkraczali w swoje życie zawodowe właśnie w okresie intensywnej rozbudowy „nowych” Tychów. „Wówczas rynkiem pracy dla twórców były państwowe przedsiębiorstwa, takie jak ZEG, Społem czy kopalnie. Ówczesne władze rozbudowującego się miasta stwarzały artystom dość ciepłarniane warunki – tak z dzisiejszej perspektywy można to oceniać. Dzisiaj tych instytucji już nie ma, pojawiły się nowe, wynikające z zupełnie innej struktury rynku. Są to głównie przedsiębiorstwa prywatne, a jeśli publiczne, to głównie w obszarze edukacji. Mamy bardzo duży rynek reklamy czy identyfikacji wizualnej, to oczywiście także skutkuje bardzo ciekawymi realizacjami. Ale jeśli mówimy o sztuce obecnej w przestrzeni miasta, to nadal mamy na myśli przede wszystkim te dzieła, które powstały kilkadziesiąt lat temu. Te dzieła – mozaiki, rzeźby – stały się rozpoznawalnymi punktami topografii. Takie »szpilki« wciąż można wkladać w mapę miasta. Może warto o tym pomyśleć? Chciałbym, żeby ta wystawa była pretekstem także do takiej refleksji” – dodaje Wojciech Łuka.

75 obrazów. Wystawa zbiorowa tyskich twórców – wernisaż wystawy już 10 września.

Sylvia Witman

Gramy na emocjach! Nowy sezon AUKSO

TERAZ gRAMY

Nowy sezon koncertowy AUKSO zapowiada muzyczną różnorodność, spotkania ze znakomitymi artystami oraz koncerty ponad granicami i podziałami stylów, gatunków czy nurtów. Sezon zapoczątkują smakowite smyczkowe aranżacje Piotra Steczka, przygotowane specjalnie dla orkiestry, wsparte elektronicznymi zakłęciami Andrzeja Smolika i doprawione wytrawnym głosem Keva Foxa. Niezwykle kolorowo zapowiada się także bogata propozycja koncertów i warsztatów edukacyjnych.

Cykl AUKSO MODERN otworzy koncert AUKSO x *Smolik / Kev Fox*, podczas którego usłyszymy największe przeboje Depeche Mode – jednej z najważniejszych formacji w historii muzyki synth-pop i rocka alternatywnego, która od dekad cieszy się statusem wpływowego zespołu muzyki elektronicznej. Hity takie, jak *Enjoy the Silence*, czy *Personal Jesus* zabrzmiały w nowej i autorskiej odsłonie w wykonaniu AUKSO, Andrzeja Smolika, cenionego kompozytora, producenta muzycznego i multiinstrumentalisty oraz Keva Foxa, pochodzącego z Wielkiej Brytanii wokalisty i gitarzysty, którego charakterystyczny, mocny głos od lat znany jest polskim fanom (26 września, godz. 19.00).

W październiku zaprosimy Państwa na kolejną edycję festiwalu Aukso, natomiast w listopadzie na trzecią wspólną wyprawę AUKSO i Hadriana Filipa Tabęckiego w świat muzyki filmowej. Tym razem muzycy wezmą na warsztat filmy wyreżyserowane przez Andrzeja Wajdę – giganta polskiego kina, którego setną rocznicę urodzin obchodzimy w tym roku. Zabrzmia więc muzyka Wojciecha Kilara, Jana Krenza, Stanisława Radwana i Andrzeja Korzyńskiego (11 listopada, godz. 19.00). Z kolei w grudniu zanurzymy się w muzykę Słowian z czasów pierwszych Piastów w wykonaniu Marcina Wyrostka i Kasi Moś. Koncert *Slavonica Ethno Project*, osnuty wokół magii, symboli i archetypów, będzie dla AUKSO daleką wyprawą w głąb dziejów i wyobraźni (19 grudnia, godz. 19.00).

Nazwa orkiestry, pochodząca z języka greckiego, oznacza wzrastanie. To właśnie ona stała się dewizą zespołu. W jednym słowie zawierają się zarówno aspiracje tworzących go muzyków, jak i kierunek ich zawodowej drogi oraz podejmowanych wyzwań. W tę ideę wpisują się także proponowane przez orkiestrę projekty edukacyjne, których w sezonie 2026/2027 będzie sporo! Poza sprawdzonymi, cieszącymi się ogromną popularnością formatami AUKSO4KIDS z Joanną Bronisławską w roli prowadzącej oraz AUKSO w podróży dookoła świata z Piotrem Steczkiem (instrumenty i prowadzenie) od nowego sezonu ruszy nowy cykl koncertów edukacyjnych zatytułowanych eMOCje w AUKSO. Orkiestra wraz z Joanną Bronisławską, eksplorując różne epoki, style i gatunki muzyczne, zabierze słuchaczy w podróż do wnętrza i do źródeł naszych emocji. Na emocjonujące koncerty zapraszamy w czwartki o godz. 10.00. Pierwszy z nich badający zdziwienie odbędzie się 15 października. Zapraszamy dzieci z zerówek, szkół podstawowych, korzystające z nauczania domowego oraz te, którzy mają czas w czwartkowe przedpołudnie.

Wszystkie wydarzenia odbywają się w tyskiej Mediatece. Szczegółowe informacje dostępne są na stronie aukso.pl, a bilety na ticketmaster.pl

Agnieszka Lakner

Rock pod Żyrafą 2026

TREAZ gRAMY

Rock opuścił Dziką Plażę na Paprocanach, ale nie odszedł daleko. Najśłynniejsza tyska rockowa impreza odbędzie się w tym roku na Placu pod Żyrafą.

Tegoroczny program głównej sceny to spotkanie kilku pokoleń muzyków i różnych odmian rocka. Od świeżej energii młodej sceny przez bezkompromisowe punkrockowe granie, po legendarny blues-rock i światowej klasy wokalistę znanego fanom rocka progresywnego. Kto wystąpi?

Batna – laureat ostatniej edycji konkursu Rock na Plaży. Ich występy to połączenie mocnych gitar, wyrazistej sekcji rytmicznej i dużej dawki scenicznej energii. Koncert Batny będzie doskonałym otwarciem festiwalowych emocji.

Pull The Wire – to zespół, który od lat udowadnia, że punk rock w Polsce nie umarł i ma się świetnie. W Tychach zespół z pewnością zapewni jeden z najbardziej żywiołowych koncertów wieczoru.

DŻEM – bezdyskusyjna legenda polskiej muzyki, której – zwłaszcza Tyższanom – przedstawiać nie trzeba. Publiczność będzie miała okazję usłyszeć zarówno największe klasyki, jak i kompozycje zespołu z najnowszej płyty z Sebastianem Riedlem.

Ray Wilson – były wokalista zespołu Genesis (z którym nagrał album *Calling All Stations*), który od wielu lat rozwija karierę solową. Występował już pod Żyrafą i ponownie zaprezentuje się w Tychach, gwarantując doskonałe wykonanie i wyjątkowy kontakt z publicznością.

Oczywiście Rock pod Żyrafą to także występy konkursowe. Od lat ideą festiwalu (wcześniej Rock na Plaży) jest promowanie młodych i niezależnych zespołów, które dostają szansę występu przed szerszą publicznością. Tak będzie i tym razem. Na scenie konkursowej od godz. 15.00 zaprezentują się trzy formacje wyłonione przez jury spośród (warto podkreślić) aż 65 tegorocznych zgłoszeń: Kąkol, Sick Saints, Pökitzø.

Rock pod Żyrafą Festival Tychy 2026 odbędzie się 5 września w Parku Miejskim Solidarności, oczywiście na Placu pod Żyrafą. Organizatorem wydarzenia jest Miejskie Centrum Kultury w Tychach.

SW

Foto: archiwum Opery Śląskiej w Bytomiu

Potrzeby człowieka

POZA RAMY

Instytucje kulturalne w regionie szykują się na otwarcie nowego sezonu artystycznego. Opera Śląska w Bytomiu w nowy sezon wchodzi z przytupem... baletowym! Na inauguracyjny wieczór zaplanowano dwa spektakle, a jeden z nich to prapremiera.

W Bytomiu sezon artystyczny 2026/2027 otworzy 6 września koncert *Viva la Classica!* Oficjalny początek nastąpi jednak 12 września. Tego dnia publiczność zobaczy prapremierowy spektakl inspirowany powieścią norweskiego pisarza Knuta Hamsuna. Jej bohaterem jest młody pisarz, który próbuje przetrwać w skrajnie trudnych warunkach. Brak pieniędzy i jedzenia staje się doświadczeniem wpływającym nie tylko na jego ciało, lecz także na psychikę i relacje z innymi.

Głód to pełnosцениczny debiut choreograficzny Wiktora Perdka, solisty Baletu Opery Śląskiej, którego wcześniejsze choreografie zyskały duże uznanie podczas przeglądu choreograficznego Horyzonty. W swojej interpretacji dzieła norweskiego noblisty mierzy się on z tematem granic ludzkiej wytrzymałości, izolacji społecznej oraz miejsca artysty w społeczeństwie, nie pomija też jego uczuć. W spektaklu bardzo mocno zaakcentowana jest komplikująca się relacja głównego bohatera z kobietą, towarzyszące temu emocje bardzo wyraźnie oddaje taniec. Pełna emocji jest także druga propozycja na inaugurację. W drugiej części wieczoru widzowie zobaczą *Szeherazadę* do muzyki Nikołaja Rimskiego-Korsakowa. Mylą się jednak ci, którym na myśl przychodzą baśniowe, orientalne klimaty. Bytomska wersja spektaklu osadzona jest we współczesności, w zimnych wnętrzach mieszkania zamożnego małżeństwa, gdzie domowników podglądają ukryte kamery monitoringu. Nadal jest to jednak przejmująca opowieść o namiętności, miłości i zazdrości, w której od wielkich emocji aż buzuje.

Patrząc na plany wieczoru inauguracyjnego Opery Śląskiej w Bytomiu, nie da się nie zauważyć wspólnego mianownika obu propozycji: opowiadają o podstawowych potrzebach człowieka, zarówno tych fizycznych, jak pożywienie, jak i potrzebach serca. Premierowy tytuł staje się więc wyznacznikiem całego wieczoru – *Głód* chleba i miłości.

Inauguracja sezonu Opery Śląskiej odbędzie się 12 września w ramach Nocy Teatrów GZM, a kolejne spektakle będą miały miejsce 13 września w Bytomiu i 29 września w Katowicach.

Justyna Stolfik-Binda

KALENDARIUM

WRZESIEŃ 2026

1 16.00

FESTYN

Budżet Obywatelski

Piknik sąsiedzki na Czułowie

teren Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 5 w Tychach
ul. Katowicka 102

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

3 10.00

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal Teatrów Niezależnych Andromedon

Opowieści z szafy

Teatr Malowany Piosenkami

Gemini Park Tychy
ul. Towarowa 2

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

Kolejny spektakl:
3 września, godz. 17.00

3 18.00

SPOTKANIE

Mozaika Górnośląska

Tyszanin błogosławiony. Książd Karol Golda

spotkanie wokół publikacji autorstwa Ludwika Goldy

Muzeum Miejskie w Tychach
Pl. Wolności 1

Muzeum Miejskie w Tychach

Wstęp wolny

Goście: Ludwik Golda, ks. dr Tomasz Jaklewicz
Prowadzenie: dr Wojciech Schaeffer
Zapisy: 887 450 212 (także SMS-em)
g.oleksy@muzeum.tychy.pl

3 19.00

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal Teatrów Niezależnych Andromedon

Drzenie

reż. Wojciech Klimala i Mateusz Kowalski

Galeria Na Wolności
P. Wolności 3

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

4 10.00

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal Teatrów Niezależnych Andromedon

Lekcja pantomimy

Teatr HoM

Gemini Park Tychy
ul. Towarowa 2

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

Kolejny spektakl:
4 września, godz. 17.00

4 18.00

SPEKTAKL

Sławomir Żukowski

Ślepcy wg Bruegela

reż. Piotr Kumor, Teatr Belfer

Teatr Mały w Tychach
ul. ks. kard. A. Hlonda 1

Teatr Belfer

Wstęp wolny

Wejściówki do odbioru w kasie Teatru Małego

4 18.00

SPOTKANIE AUTORSKIE

Tury Kultury

Michał Rusinek

Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach
Al. marsz. J. Piłsudskiego 16

Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach

Wstęp wolny

4 19.00

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal Teatrów Niezależnych Andromedon

Kawaler

reż. Pjoter

Galeria Na Wolności
Pl. Wolności 3

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

Rezerwacja: festiwalandromedon@gmail.com

4 20.00

KONCERT

XII Tyski Festiwal Teatrów Niezależnych Andromedon

Z lasu

Ewa Wolf – wokal
Michał Sosna – saksofon wokal

Galeria Na Wolności
Pl. Wolności 3

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

5 12.00

OPROWADZANIE

Opowiedz mi miasto

ostatnie oprowadzanie po wystawie z okazji 75-lecia Miasta Tychy

Muzeum Miejskie w Tychach
Pl. Wolności 1

Muzeum Miejskie w Tychach

Wstęp wolny

Prowadzi: zespół kuratorski;
Zapisy: 887 450 212 (także SMS-em),
g.oleksy@muzeum.tychy.pl

5 15.00

KONCERT

Rock pod Żyrafą Festival Tychy 2026

koncerty konkursowe:

Kąkol
Sick Saints
Pökitzø

Park Miejski Solidarności
Al. Niepodległości 106

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

Koncerty odbędą się na małej scenie

5 16.00

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal Teatrów Niezależnych Andromedon

Nie zbroja czyni rycerza

Teatr Form Wielu

Gemini Park Tychy
ul. Towarowa 2

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

5 16.30

KONCERT

Rock pod Żyrafą Festival
Tychy 2026

Batna

Marcin „Cinek” Zmorzyński – wokal
Łukasz „Hawaj” Biedroń – gitara
Łukasz „Yasiu” Pierwoła – gitara
Robert „Dalton” Dąbrowski – gitara basowa
Dominik „Pałka” Hulbój – perkusja

Park Miejski Solidarności
Al. Niepodległości 106

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

5 19.00

KONCERT

Rock pod Żyrafą Festival
Tychy 2026

Dżem

Sebastian Riedel – wokal
gitara, harmonijka ustna
Adam Otręba – gitara
Benedykt „Beno” Otręba – gitara basowa, wokal
Jerzy Styczyński – gitara
Zbigniew Szczerbiński – perkusja
Janusz Borzucki – instr. klawiszowe

Park Miejski Solidarności
Al. Niepodległości 106

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

5 21.30

KONCERT

Rock pod Żyrafą Festival
Tychy 2026

Ray Wilson

Ray Wilson – śpiew, gitara
Steve Wilson – śpiew, gitara
Kool Lyczek – instr. klawiszowe, pianino
Marcin Kajper – gitara basowa, saksofon, flet, klarnet

Park Miejski Solidarności
Al. Niepodległości 106

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

6 17.00

KONCERT

XII Tyski Festiwal
Teatrów Niezależnych
Andromedon

Koncert Mariusza Goli

Pl. K.K. Baczyńskiego

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

5 17.30

KONCERT

Rock pod Żyrafą Festival
Tychy 2026

Pull The Wire

Paweł „Marszał” Marszałek – wokal, gitara
Adam „Micro” Marszałek – gitara basowa, chórki
Daniel „Koziar” Koźbiał – gitara, chórki
Marek Adamek – perkusja

Park Miejski Solidarności
Al. Niepodległości 106

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

5 19.00

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal
Teatrów Niezależnych
Andromedon

Romeo

Arti Grabowski

Teatr Mały w Tychach
ul. ks. kard. A. Hlonda 1

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

20 zł

Rezerwacja:
festiwalandromedon@gmail.com

6 12.30

FESTYN

Dożynki Miejskie 2026

ul. Jedności 2

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

6 15.30

FESTYN

Dożynki Miejskie 2026

Festyn w Cielmicach

boisko LKS Ogrodnik
ul. Jedności 131

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

6 18.00

KONCERT

Budżet Obywatelski

Cztery pory roku Jesień

Mimesis Quartet
Sylwia Barcikowska – skrzypce
Adam Dziewiątkowski – skrzypce
Nina Sasor – altówka
Wiktoria Owczarska – wiolonczela
Julia Łozowska – fortepian

Parafia pw. Miłosierdzia
Bożego

ul. gen. W. Andersa 25

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

5 17.30

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal
Teatrów Niezależnych
Andromedon

Cyrkolekcje Pana Pedrro

Pan Pedrro

Pl. K.K. Baczyńskiego

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

5 20.30

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal
Teatrów Niezależnych
Andromedon

Baśń rzeki

Teatr Delikates

Dziedziniec Teatru Małego
ul. ks. kard. A. Hlonda 1

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

6 16.00

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal
Teatrów Niezależnych
Andromedon

Przygody Wieśka i Cześka

Teatr Delikates

Pl. K.K. Baczyńskiego

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

6 18.00

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal
Teatrów Niezależnych
Andromedon

White Dragon

Suka Off

Teatr Mały w Tychach
ul. ks. kard. A. Hlonda 1

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

20 zł

Spektakl dla widzów dorosłych.
Rezerwacja: festiwalandromedon@gmail.com

6 19.30

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal
Teatrów Niezależnych
Andromedon

Komedianci

Teatr Pantomimy Mimo

Pl. K.K. Baczyńskiego

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

6 20.30

SPEKTAKL

XII Tyski Festiwal
Teatrów Niezależnych
Andromedon

Monsieur Charlie

Teatr HoM

Pl. K.K. Baczyńskiego

Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki

Wstęp wolny

8 17.00

WARSZTATY

Warsztaty Kreatywne dla
Dorosłych

Regał inspiracji: decoupage

Miejska Biblioteka Publiczna
w Tychach
Al. marsz. J. Piłsudskiego 16

Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach

Wstęp wolny

8 17.00

WARSZTATY

Budżet Obywatelski

Kreatywne warsztaty dla dzieci na Osiedlu A

Wazon z bukietem kwiatów

Parafia pw. Miłosierdzia
Bożego
ul. gen. W. Andersa 25

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

Zapisy: rezerwacje@mck.tychy.pl
32 438 20 61

9 18.00

SPOTKANIE AUTORSKIE

Portrety Literackie

Jonasz Milewski

Miejska Biblioteka Publiczna
w Tychach
Al. marsz. J. Piłsudskiego 16

Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach

Wstęp wolny

10 18.00

WERNISAŻ

75 obrazów

Wystawa zbiorowa tyskich
twórców

Miejska Galeria Sztuki OBOK
Pl. K.K. Baczyńskiego 2

Miejska Galeria Sztuki OBOK

Wstęp wolny

11 18.00

SPOTKANIE

Świat na Wyciągnięcie
Ręki

25 lat po ataku na World Trade Center

Miejska Biblioteka Publiczna
w Tychach
Al. marsz. J. Piłsudskiego 16

Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach

Wstęp wolny

11 20.00

KONCERT

Gościnnie

Mamma Mia Tribute to Abba

Teatr Variete Muza
z Koszalina

Teatr Mały w Tychach
ul. ks. kard. A. Hlonda 1

Impresariat Online

140 zł

Bilety: kasa Teatru Małego, kbq.pl

12 8.00

WARSZTATY

Budżet Obywatelski

Warsztaty gospel Joyful Noise na Mąkołowcu

Parafia pw. św. Ojca Pio
ul. Przepiórek 50

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

Warsztaty dwudniowe
(12-13.09.2026)

Zapisy: 32 438 20 61
rezerwacje@mck.tychy.pl

12 10.00

WARSZTATY

XXII Plener Malarski

Malować każdy może – uroki Paprocany

Paprocany
Ośrodek Wypoczynkowy

Stowarzyszenie Twórców Kultury
w Tychach

Wstęp wolny

Kolejne warsztaty:
13 września, godz. 10.00

12 12.00

SPACER

Metropolitan Design
Week

W poszukiwaniu neonów i mozaik

zbiórka przy fontannie
Pl. K.K. Baczyńskiego

Muzeum Miejskie w Tychach

Wstęp wolny

Prowadzenie: Julia Osińska
Zapisy: 887 450 212 (także SMS-em)
j.osinska@muzeum.tychy.pl

12 14.30

WARSZTATY

Metropolitan Design
Week

Mozaika – piękno całości z różno- rodności

warsztaty międzypokole-
niowe

Muzeum Miejskie w Tychach
Pl. Wolności 1

Muzeum Miejskie w Tychach

Wstęp wolny

Prowadzenie: Julia Osińska
Zapisy: 887 450 212 (także SMS-em)
j.osinska@muzeum.tychy.pl

12 15.30

WARSZTATY

Budżet Obywatelski

Piknik sąsiedzki na Osiedlu Z

teren Szkoły Podstawowej
nr 40
ul. A. Zgrzebnioka 45

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

16 18.00

SPOTKANIE

Tury Kultury

Bartłomiej Topa

Miejska Biblioteka Publiczna
w Tychach
Al. marsz. J. Piłsudskiego 16

Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach

Wstęp wolny

19 11.00

SPACER

Pierwsze osiedla nowego miasta: Osiedle C

spacer architektoniczny

zbiórka na rogu
Al. Bielskiej i ul. Cienistej

Muzeum Miejskie w Tychach

Wstęp wolny

Prowadzenie: Mateusz Miłoś
Zapisy: 887 450 212 (także SMSem)
g.oleksy@muzeum.tychy.pl

19 11.00

KONCERT

Aukso4Kids

Co słysząc w mieście? Paprocany

brama wejściowa przy
Piramidzie
Paprocany

AUKSO – Orkiestra Kameralna Miasta Tychy

Wstęp wolny

19 17.00

SPOTKANIE

Budżet Obywatelski

Dzień Seniora na Osiedlu A

Parafia pw. Miłosierdzia
Bożego
ul. gen. W. Andersa 25

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

19 17.30

KONCERT

Tyskie Inicjatywy
Kulturalne

Zakończenie lata

Joszko Broda z zespołem

amfiteatr w parafii
pw. bł. Karoliny Kózkówny
ul. ks. J. Tischnera 50

Fundacja Christoforos

Wstęp wolny

23 18.00

SPOTKANIE

Tury Kultury

Ewa Ziętek

Prowadzenie: Marcin
Michrowski

Miejska Biblioteka Publiczna
w Tychach
Al. marsz. J. Piłsudskiego 16

Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach

Wstęp wolny

27 15.00

SPEKTAKL

Gościnnie

Arthur J. Newfield

Wyjście awaryjne

reż. Tomasz Dutkiewicz

Teatr Mały w Tychach
ul. ks. kard. A. Hłonda 1

Teatr Mały w Tychach

135 zł

Bilety: kasa Teatru Małego
adria-art.pl

Kolejny spektakl:
27 września, godz. 18.00

29 17.00

WARSZTATY

Budżet Obywatelski

Kreatywne warsztaty dla dzieci na Osiedlu A

Jesienne drzewka szczęścia

Parafia pw. Miłosierdzia
Bożego
ul. gen. W. Andersa 25

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

Zapisy: rezerwacje@mck.tychy.pl
32 438 20 61

19 19.00

SPEKTAKL

MUMIO Czarno-białe

Teatr Mumio

Teatr Mały w Tychach
ul. ks. kard. A. Hłonda 1

Teatr Mały w Tychach

85 zł

Bilety: kasa Teatru Małego
biletyna.pl

23 9.00

SPEKTAKL

Historia pewnego przedmiotu

reż. Anna Białoń, Teatr Mały
w Tychach

Teatr Mały w Tychach
ul. ks. kard. A. Hłonda 1

Teatr Mały w Tychach

30 zł

Spektakl dla grup zorganizowanych
Zapisy: anna.bialon@teatrmaly.
tychy.pl

Kolejny spektakl:
23 września, godz. 11.00
24 września, godz. 9.00 i 11.00

26 11.00

OPROWADZANIE

Poznaj Stadion Miejski i Tyską Galerię Sportu

Prowadzenie: Borys Kymona

Tyska Galeria Sportu
ul. Edukacji 7

Muzeum Miejskie w Tychach

Wstęp wolny

Zapisy: 515 717 430 (także SMS-em)
k.hajduk@tgs.tychy.pl

30 17.00

WARSZTATY

Kulturalna Środa

Artystyczna saszetka

Klub Urbanowice MCK
ul. Przejazdowa 8

Klub Urbanowice MCK

Wstęp wolny

20 17.00

KONCERT

Koncerty Magdaleńskie

Daniel Prajzner

recital organowy

Parafia pw. św. Marii
Magdaleny
ul. ks. K. Damrota 62

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

25 16.30

WARSZTATY

Budżet Obywatelski

Warsztaty florystyczne dla mieszkańców na Osiedlu Z

Prowadzenie: Katarzyna
Myszor

Klub TSM Zuzanna
ul. A. Zgrzebnioka 31

Miejskie Centrum Kultury w Tychach

Wstęp wolny

Zapisy: 32 219 65 12

26 19.00

KONCERT

Aukso Modern

AUKSO x Smolik / Kev Fox: Depeche Mode

Andrzej Smolik – instr. elek-
troniczne
Kev Fox – wokół
Kasia Moś – wokół
Piotr Steczek – kompozycje
aranżacje
AUKSO – Orkiestra
Kameralna Miasta Tychy
Marek Moś – dyrygent
Marcin Cichoński – prowa-
dzenie

Mediateka
Al. marsz. J. Piłsudskiego 16

AUKSO – Orkiestra Kameralna Miasta
Tychy

70 zł, 100 zł

Bilety: ticketmaster.pl lub Mediateka
(na godzinę przed koncertem w ra-
zie dostępności biletów) / Zniżka
z AZetką

30 19.00

SPEKTAKL

Tyskie Inicjatywy
Kulturalne

Dopamina

reż. Misza Czorny

Pasaż Kultury Andromeda
Pl. K.K. Baczyńskiego 2

Misza Czorny

Wstęp wolny

Wejściówki do odbioru w Kasie
Teatru

21 18.00

POKAZ FILMU

Andromeda – kino, jakie
znamy

Łot nad kuku- czym gniazdem (1975)

reż. Miloš Forman

Pasaż Kultury Andromeda
Pl. K.K. Baczyńskiego 2

Teatr Mały w Tychach

Wstęp wolny

26 11.00

SPACER

W stronę nowoczesności: osiedla E i F

spacer architektoniczny

zbiórka na rogu ulic Elfów
i J. Ejsmonda

Muzeum Miejskie w Tychach

Wstęp wolny

Prowadzenie: Mateusz Miłoś
Zapisy: 887 450 212 (także SMS-em)
g.oleksy@muzeum.tychy.pl

Foto: Grzesiek Mart

Letnie AUKSO ON/TOUR

WYDARZYŁO SIĘ

Sezon koncertowy AUKSO w tyskiej Media-tece zazwyczaj dobiega końca wraz z nadejściem wakacji. Nie oznacza to jednak, że orkiestra zwalnia tempo.

Wręcz przeciwnie – lipiec i sierpień to dla muzyków czas intensywnego koncertowania, spotkań z różnymi stylistykami i artystami oraz udziału w festiwalach organizowanych w całej Polsce. W tym roku AUKSO wzbogaciło swój letni kalendarz także o współpracę z zagranicznymi artystami i koncerty poza granicami kraju.

W swoją letnią trasę koncertową orkiestra wyruszyła z Tychów, przemierzała Polskę aż po jej północno-wschodni kraniec, ku Suwalszczyźnie. Tu, między 26 a 30 lipca, już po raz dwudziesty drugi odbyła się Letnia Filharmonia AUKSO. To jeden z najważniejszych punktów wakacyjnego kalendarza orkiestry.

Letnia Filharmonia AUKSO to festiwal, który łączy muzykę klasyczną, tradycję, sztuki wizualne i edukację. Odbывa się w północno-wschodnim regionie Polski i jego miejscowościach (Sejny, Wigry, Płociczno, Huta), w których mieszkańcy mają na co dzień ograniczone możliwości uczestniczenia w ofercie kulturalnej. W programie Letniej Filharmonii znalazły się koncerty kameralne i orkiestrowe z udziałem AUKSO pod dyktando Marka Mosia oraz znakomitego wiolonczelisty Marcina Zdunika w roli solisty. Muzyce towarzyszyły spotkania ze sztukami wizualnymi – między innymi wystawa prac Jerzego Jaworowskiego oraz rozmowa z fotografikiem Jakubem Strumiłło. Ważnym elementem programu były również warsztaty wokalne pod kierunkiem pochodzącej z Suwalszczyzny wokalistki Natalii Roguckiej oraz wydarzenia prezentujące lokalną kulturę i historię.

Festiwal zakończył w Suwałkach koncert Kapeli ze Wsi Warszawa i AUKSO, podczas którego muzyka tradycyjna spotkała się ze współczesnymi

aranżacjami polskich kompozytorów. Letnia Filharmonia AUKSO to na Podlasiu jedno z ciekawszych wakacyjnych wydarzeń łączące różne dziedziny sztuki, artystów i publiczność i wzbogacające kulturalną ofertę regionu.

Szczególne miejsce w letnim kalendarzu AUKSO zajęły koncerty podczas Festiwalu Break in Classic – jednego z najciekawszych aktualnie nowych wydarzeń na muzycznej mapie Polski. Jego pomysłodawcami są światowej sławy śpiewak Jakub Józef Orliński i pianista Aleksander Dębicz, którzy proponują nowoczesne spojrzenie na muzykę klasyczną, otwierając ją na współczesne formy i wrażliwość artystyczną. Koncerty odbywały się w otoczeniu natury i wyjątkowej architektury zabytkowego kompleksu Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, Oddziale Muzeum Narodowego w Warszawie.

W tym roku AUKSO Orkiestra Kameralna Miasta Tychy, znana z odważnych projektów na pograniczu gatunków oraz współpracy z ikonami jazzu, rocka i muzyki alternatywnej, została orkiestrą festiwalową. Na scenie towarzyszyła znakomitym solistom. Wśród nich znalazł się Avi Avital – wirtuoz mandoliny, który pokazuje możliwości tego instrumentu w zupełnie nowym świetle, swobodnie łącząc Bacha i Vivaldiego z jazzem i muzyką folkową. A także ponownie wybitny wiolonczelista Marcin Zdunik, w jego repertuarze renesans spotyka się ze współczesną awangardą, a wykonawstwo z improwizacją i sztuką aranżacji. Ponadto Jakub Józef Orliński – światowej sławy kontratenor, przełamujący stereotypy związane z wykonawstwem muzyki dawnej, łączący kunszt wokalny z breakdance'em i współczesnym wizerunkiem scenicznym oraz Aleksander Dębicz – pianista, kompozytor i improwizator, którego znakiem rozpoznawczym jest *cinematic classical*, autorski styl łączący klasyczne brzmienie z narracyjnością muzyki filmowej i swobodą improwizacji.

Do fascynującego muzycznego spotkania doszło również na katowickiej scenie OFF Festivalu. Podczas koncertu muzycy AUKSO wystąpili z Arthurem Verocaiem – legendą i jednym z pionierów muzyki brazylijskiej. Urodzony w 1945 roku w Rio de Janeiro kompozytor, aranżer, gitarzysta, pianista i dyrygent od dekad zachwyca barwnym, orkiestrowym brzmieniem, w którym brazylijskie rytmy samby i bossa nova spotykają się z jazzem, soulem, funkiem oraz wpływami muzyki klasycznej. Jego twórczość, odkrywana na nowo przez kolejne pokolenia słuchaczy, stała się również źródłem sampli dla artystów hip-hopowych, w tym MF DOOM-a i Ludacrisa. Sierpniowy koncert w Katowicach, z udziałem AUKSO, otworzył europejską trasę artysty zainicjowaną przez OFF Festival. Kolejne koncerty artyści wykonali wspólnie w skandynawsko-nordyckiej trasie: w Oslo, Goeteborgu oraz Helsinkach.

Agnieszka Lakner

Historia z wykopem w tle

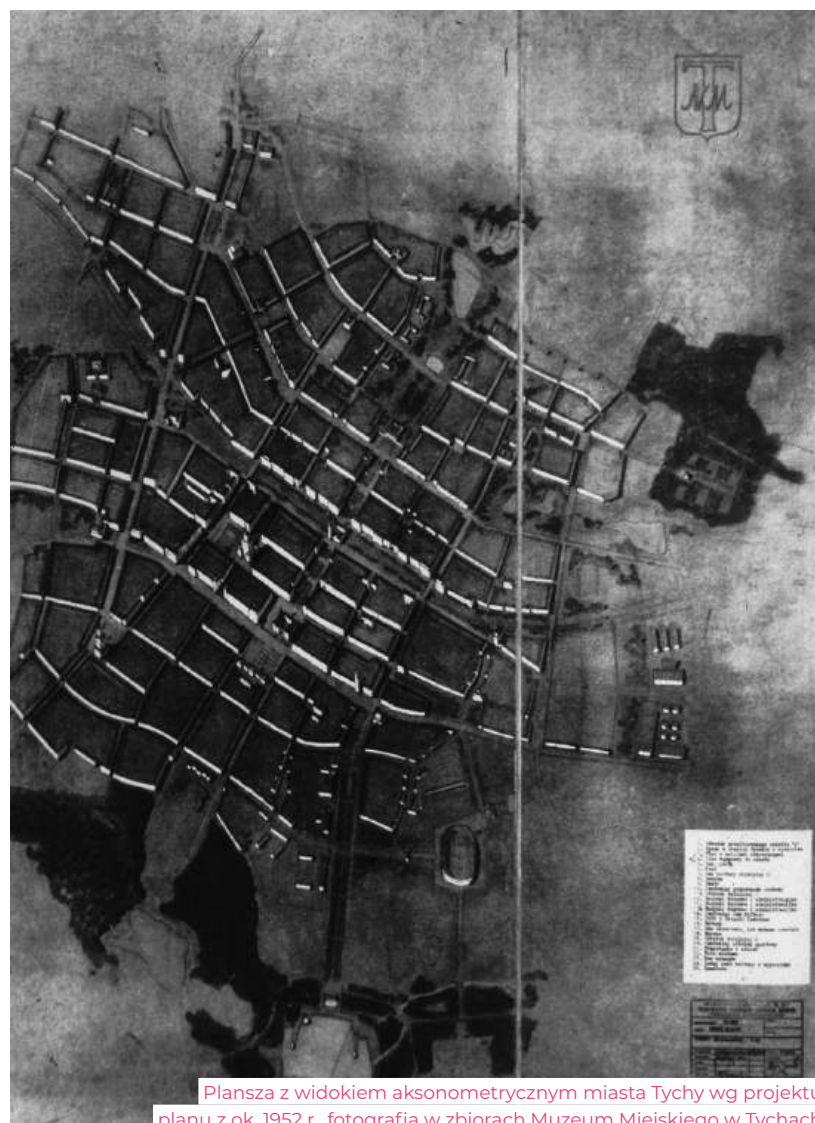
TRZECIM OKIEM – 75 LAT MIASTA

W marcowym wydaniu „Ram Kultury” przedstawiliśmy losy wstępnej koncepcji planu nowego miasta Tychy, przygotowanej na zlecenie Ministerstwa Budownictwa w gliwicznej pracowni prof. Tadeusza Teodorowicza-Todorowskiego. Ukończone w styczniu 1951 roku opracowanie uzyskało pozytywną ocenę rzeczoznawców, ale nie zostało przyjęte do realizacji. Oceniający uznali, że tak ważna inwestycja wymaga opracowania planów alternatywnych. Ministerstwo zleciło więc zorganizowanie zamkniętego konkursu na plan miasta.

Do konkursu zaproszono trzy zespoły projektantów: Tadeusza Teodorowicza-Todorowskiego, który prowadził prace wstępne; Tadeusza Ptaszyckiego, autora planu Nowej Huty; Stefana Zielińskiego, głównego urbanisty Zakładu Osiedli Robotniczych w Warszawie.

Warunki konkursu bazowały na ustaleniach wcześniejszej pracy Teodorowskiego. Wymagano więc ulokowania miasta na wskazanym tam obszarze oraz uwzględnienia istniejących i planowanych w rejonie Tychów ciągów komunikacyjnych. Przebieg jednego z nich, linii kolejowej Tychy–Oświęcim, stał się przyczyną rozłamu w zespole Zielińskiego. Hanna Adamczewska i Kazimierz Wejchert, zastępcy głównego urbanisty ZOR i pracownicy Politechniki Warszawskiej, uznali, że poprowadzenie linii w północnej części miasta, po dziesięciometrowym nasypie, nie jest właściwe. Zaproponowali natomiast, by przeprowadzić ją przez śródmieście, gdzie przebiegałaby w wykopie i nie stanowiłaby widocznej bariery. Zieliński nie przyjął tej koncepcji, gdyż, jako niezgodna z warunkami zamówienia, mogłaby nie zostać rozpatrzona. Ostatecznie ustalono jednak, że zespół pracowników i studentów Politechniki pod kierownictwem Adamczewskiej i Wejcherta wykona drugi projekt, a oba zleciennodawca otrzyma za cenę jednego. W ten sposób opracowanie zostało przyjęte i wraz z innymi przedłożone do oceny w połowie lipca 1951 roku.

Plany konkursowe oceniała komisja rzeczoznawców, która pod koniec października 1951 roku przygotowała opinię na temat poszczególnych prac. Uwagę komisji zwróciła koncepcja zespołu Politechniki, charakteryzująca się „starannym wystudiowaniem” i tym, że „wykazuje względnie największą kulturę projektowania urbanistycznego”. Miasto uzyskało tu geometryczną, osiową kompozycję, która nadawała całości monumentalnego charakteru. Oceniający docenili możliwość połączenia głównego dworca kolejowego z centrum (planowany w miejscu nieczynnej dziś stacji Tychy Miasto), przy jednoczesnym bezkolizyjnym powiązaniu głównej osi miasta (później zwanej Zieloną) z Jeziorem Paprociańskim.

Plansza z widokiem aksonometrycznym miasta Tychy wg projektu planu z ok. 1952 r., fotografia w zbiorach Muzeum Miejskiego w Tychach

W podsumowaniu stwierdzono, że mimo powyższych korzyści propozycja nie może być przyjęta z powodu obciążenia linii kolejowej ruchem towarowym. Opinia ta stała się jednak przedmiotem dalszej dyskusji z udziałem przedstawicieli Ministra Budownictwa i władz ZOR, podczas której ostatecznie zdecydowano o zleceniu planów realizacyjnych zespołowi Adamczewskiej i Wejcherta.

Na laureatów konkursu czekało kolejne wyzwanie. Przygotowany w oparciu o koncepcję konkursową projekt musiał uzyskać aprobatę samego Bolesława Bieruta i członków Biura Politycznego. Według relacji Kazimierza Wejcherta pierwsza wizyta w Belwederze zakończyła się fiaskiem. Idea linii kolejowej prowadzonej przez środek miasta została ostro skrytykowana, nazwano ją wręcz sabotażem. Projektanci dostali trzy tygodnie na przerobienie projektu na „normalny”, tj. z koleją w północnej części miasta. Mimo początkowych obaw zespół zdecydował, że będzie bronił swojego pomysłu. Na kolejnej audiencji zaprezentowano zmodyfikowany projekt, obok wcześniej odrzuconego, oraz makietę dokładniej ilustrującą przebieg wykopu przez miasto. Hanna Adamczewska przedstawiła wady i zalety obu rozwiązań. Tym razem Bierut oraz towarzyszący mu oficjele zostali przekonani i koncepcja „z wykopem” otrzymała zielone światło. Zatwierdzony projekt planu, później modyfikowany w szczegółach, stał się podstawą dla budowy miasta w kolejnych latach.

Mateusz Miłoś
Muzeum Miejskie w Tychach

Śląska Jesień Gitarowa

17-24 X 2026

Tychy

bilety już w sprzedaży
ticketmaster[®]
szczegóły na guitar.tychy.pl